

Posudek na bakalářskou práci

Autorka: Anna Švantnerová

Název: Spolupráce rodiny a mateřské školy z perspektivy matek a učitelek.

Fakulta humanitních studií, Praha 2016, 96 s.

Vedoucí: PhDr. Iva Poláčková Šolcová, PH.D.

V bakalářské práci se Anna Švantnerová zabývá problematikou vztahu školy a rodiny. Svůj výzkum zaměřuje na situaci mateřské školy. Táže se, jaká očekávání mají rodiče (matky) a učitelky při výchově a vzdělávání dítěte v MŠ. Její ambicí je zároveň formulovat doporučení pro konkrétní MŠ. Pro zodpovězení výzkumných otázek volí kvalitativní výzkum. Ten propojuje s odbornou literaturou. V tomto smyslu je práce relevantní, dobře strukturovaná a přináší zajímavé nálezy. Splňuje podmínky pro obhajobu bakalářské práce a celkově ji hodnotím jako hraniční velmi dobrou. Své hodnocení podpořím vysvětlením, v němž vyzdvihnou přínos studie, stejně jako budu uvažovat nad jejími limitami.

Výběr odborné literatury autorka úzce vztáhla k spolupráci rodiny a MŠ. Vyšla z these, že rodiče i učitelé mají společný zájem, tedy dítě. Thezí, že rodiče a učitelé nejsou rivaly, podpořila navíc představu jejich blízkosti, rovného postavení. Ale je to vůbec možné? Nenechala se autorka strhnout ideologickou pedagogikou? Tuto vágnost by mohlo rozptýlit, kdyby autorka teoretický rámec rozšířila. Mimo jiné by nedocházelo k potvrzování již existujících nálezů. Cesty by byly dvě. Buď vyzdvihnout MŠ jako vzdělávací instituci, řešit její nabídky a omezení vyplývající z povahy této instituce. Nebo naopak bych řešila otázku vztahu dítěte a rodiče a uvažovala v jakém ohledu vstupuje do tohoto vztahu vzdělávací instituce. Oba tyto pohledy by přinesly nové světlo do problematiky spolupráce rodiny a školy.

Výtka se týká metodologie. Autorka nedostatečně představuje svůj terén. Chybí sociodemografické charakteristiky regionu i rodičů. Postoje jsou vždy situovány do sociokulturného kontextu a ten není vůbec představen. Další limitou je vazba autorky na vzdělávací instituci. Autorka si je toho vědoma, ale nedostatečně zhodnocuje svoji pozici ve výzkumu. Nesděljuje, že rodiče prakticky nemohli říci žádné výhady vůči MŠ, stejně jako neřeší etické dilema vůči výzkumu versus vedení MŠ.

Vlastní nálezy autorka prezentuje na úrovni prvního třídění dat. Je škoda, že je více nepropojuje a jen je řadí volně za sebe. Lze totiž vidět spojitost v tématech, otevírají se další možné úvahy. Autorka mohla alespoň uvažovat v polaritě kategorií: MŠ jako hlídání – unavit děti x MŠ jako vzdělávací instituce – naučit a poskytnout to co rodič už nemůže. Zajímalo by mne v rámci obhajoby, zda by bylo možné v postojích rodičů identifikovat tyto dva modely, když je v podstatě identifikují i samy učitelky (s. 39).

Je třeba zároveň vyzdvihnout nálezy, které autorka učinila. Oceňuji objevení a interpretaci postoje mít dítě v normě – dítě by nemělo vybočovat (s. 32). Souvisí tento postoj s normativností školy, moderní společnosti či vypovídá o malém individualismu lidí a absence ambicí, které by nebyly konformní? Další produktivní kategorií je spolupráce se školou jako kompenzace potíží s dítětem. Opět se ukazuje, jak je výhodné být konformní, protože být konformní člověku může zajistit nekritizovatelnou pasivitu. Ukazuje to také, jak rodiče ve sledované lokalitě (tady ale nevíme jaké, s ohledem na absenci sociodemografických charakteristik) nejsou ochotni dosud participovat na občanské společnosti. Zajímavý je také postoj učitelek. Učitelky řeší dilema výchovy a vychovávání (s. 37), jakoby nevěděly, kde je jejich zodpovědnost situována. Jediné na čem se shodují je nabídnout dítěti pozitivní vztah ke vzdělání, ale konkrétní kompetence více nechávají na rodinu či základní školu. K zamyšlení vyzývá kategorie oboustranná informovanost (s. 42). Na ní je flagrantně vidět nerovný vztah mezi aktéry, který brání úspěšné oboustranné informovanosti. Zatímco po rodičích se chce, aby sdělovali intimní/soukromé (často diskvalifikující) informace, učitelka sděluje ty veřejné, informace naopak posilující její převahu, diktát, moc, uvalující na rodiče povinnost. Je ale učitelka jako soukromá osoba z této oboustranné informovanosti skutečně (v praktikách) vyňata? Na čem se tvoří důvěra?

Práce mne inspirovala k řadě otázek po vztahu rodiny a vzdělávací instituce, vztahu soukromého a veřejného prostoru v kontextu výchovy a v kontextu liminality dětství. Přestože se tímto směrem studie neubírala a ani ubírat nechtěla, v metarovině mi tyto myšlenky zprostředkovala. Proto si myslím, že doporučení, které autorka MŠ nabídla nemohou v podstatě k ničemu přispět. Nedotýkají se totiž podstaty vztahu a jsou jen „kosmetickými“ úpravami. To ale není chyba autorky, ale dominujícího badatelského přístupu, který taková doporučení legitimizuje.

Po formální stránce je práce v pořádku, bez záplavy gramatických chyb, psaná srozumitelným jazykem a graficky zvládnutá.

V Praze 24. srpna 2016

Dana Bittnerová